

Kijktocht OER! basis

6000 jaar geleden woonden er al mensen in dit gebied. Het is de tijd van de jagers en verzamelaars. De mensen noemen we Swifterbantmensen. Hoe ze leefden en hoe hun gebied eruitzag, dat ontdek je met deze kijktocht.

Veel plezier!

Opdracht 1 - bij de trap

- a. Bij Swifterbant is een dorpje teruggevonden van jagers-verzamelaars. Er zijn veel voorwerpen opgegraven. Wat is er ook gevonden? Kijk in de lange vitrine.

.....

- b. Bekijk de pop boven de trap. We denken dat de man in de vitrine er zo heeft uitgezien. Wat vind je: Is hij heel anders dan de mensen van nu?

O Ja, heel anders, want.....

O Nee, niet heel anders want.....

- c. We denken dat de man vroeger belangrijk is geweest. Op het skelet in de vitrine zijn namelijk oranje stenen gevonden. Waar lagen die stenen precies? Teken ze er in de tekening bij.

Opdracht 2 - vitrine 'van kwelder tot oeverwal'

- a. In deze maquette (zeg: makette) zie je hoe het landschap er 6000 jaar geleden uitzag. Lees de tekst hieronder. Vul zelf de woorden in. Je kunt alle antwoorden vinden door de maquette goed te bekijken en de tekst die erbij hoort te lezen.

De Swifterbantmensen bouwdenom in te wonen. Ze woonden in groepen bij elkaar.

In de maquette zijn dorpjes te zien. Zulke dorpjes werden altijd gebouwd op de stevige zandheuvelds langs de Die zandheuvelds noemen we en

.....

De Swifterbantmensen leefden van de jacht, en het verzamelen van voedsel. Heel bijzonder is dat zij ook graan verbouwden. Dat deden ze op kleine naast hun dorpjes.

- b. Bekijk het laatste deel van de maquette, de kwelders. Waarom staat daar geen dorpje, denk je?

.....

Opdracht 3 - vitrine 'de jacht op wild'

- a. De Swifterbantmensen leefden midden in de natuur. We weten ongeveer hoe die natuur eruit zag. Er zijn namelijk resten van dieren en planten teruggevonden. Van welke dieren liggen er resten in de vitrine?

- + Een gewei van een
- + Hoorns van een
- + Een onderkaak van een
- + Een schedel van een
- + Een tand van een

b. Bekijk de foto's op de vitrine. Welke dieren komen in Nederland niet meer voor in het wild?

1.
2.
3.
4.
5.
6.

Opdracht 4 – vitrine 'verzamelen van gewassen...'

a. De jagers en verzamelaars konden in de natuur veel voedsel vinden.

Lees het oranje tekstbordje aan de vitrine. Wat verzamelde de Swifterbantmens zoal?

1.
2.
3.
4.

b. De oude zaden in de vitrine zijn allemaal zwart. Hoe komt dat, denk je? Kies er 2:

- Dat komt doordat ze zo lang in de grond hebben gezeten;
- Dat komt omdat ze verbrand zijn geweest in een vuur;
- Zaden waren vroeger altijd zwart.

c. Wat ligt er in het schaalpje bij nummer 6?

Kruis het juiste plaatje aan.

Opdracht 5 – vitrine 'vis op het menu'

a. In de vitrine liggen resten van vissen. Welke botjes zie je liggen?

Zet er in de tekening hiernaast een cirkel om.

b. Lees het witte tekstbordje aan de vitrine. Noem 3 vissoorten waarop de Swifterbantmens jaagde.

1.
2.
3.

Opdracht 6 – vitrine 'grondstoffen'

a. In deze vitrine liggen gereedschappen van de Swifterbantmens. Van welke materialen zijn ze gemaakt? Lees het op het witte tekstbordje.

- + nummer 2:
- + nummer 6:
- + nummer 8:
- + nummer 12:

b. Van welk ander materiaal zouden gereedschappen nog zijn gemaakt? Je mag spieken in de hoge vitrine links.

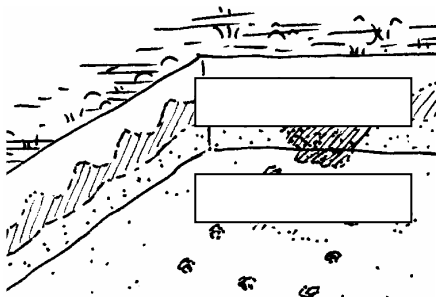
.....

c. Vuursteen is een hard en scherp materiaal. Welke stukjes uit de vitrine zou jij gebruiken voor het maken van een pijl? De stukjes bij nummer 2, 4 of 5? Waarom?

De stukjes bij nummer, want

Opdracht 7 – bij vloerpleed en hangende vitrine

a. Archeologen onderzoeken hoe mensen vroeger leefden. Ze graven daarvoor voorzichtig de bodem af. Zo ontstaat er een put; een opgravingsput.

- + Op het vloerpleed waarop je staat zie je de bodem van zo'n put. Die noemen we: het vlak.
- + Voor je zie je de wand van zo'n put. Die noemen we: het profiel.

Schrijf die woorden op de juiste plaats in de tekening.

b. In 2007 werd bij Swifterbant iets heel bijzonders gevonden. Bekijk het profiel en lees de tekstjes erop. Wat werd er gevonden? Kies er 1.

O een kleilaag

O een houten paaltje

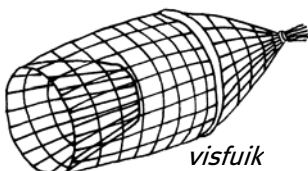
O een akker

c. Als je heel goed kijkt, zie je een golvende lijn in het profiel. Die is 6000 jaar geleden ontstaan toen iemand de grond omploegde. Het omploegen gebeurde met een hak. Op welk plaatje zie je een hak? Zet er een kruisje bij.

Opdracht 8 – vitrine 'visvangst'

a. In de vitrine ligt een visfuij. Hij is helemaal platgedrukt in de grond. Kijk in de vitrine en naar het plaatje hieronder. Wat is een visfuij?

O Een visfuij is een soort net van samengeknoopte takken. Vissen kunnen wel erin zwemmen, maar niet meer eruit.

O Een visfuij is een mand van gevlochten takken. Er worden gevangen vissen in bewaard.

b. Bekijk de foto op de vitrine. Ook hiermee visten de Swifterbantmensen. Het lijkt een heel grote fuij. Wat is de naam van zo'n grote fuij? Spiek maar op het tekstbordje.

.....

- c. De Swifterbantmensen aten vaak vis. Op welke drie manieren visten ze? Twee weet je er nu al. Bedenk de derde manier zelf.
1.
 2.
 3.

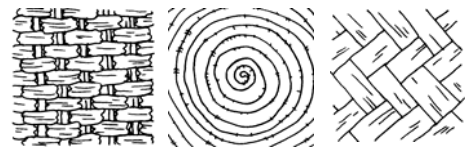
Opdracht 9 - vitrine kuil met matindrukken

- a. Wat is in deze vitrine te zien? Beschrijf het in je eigen woorden.

.....

- b. Waarom is de mat zelf niet bewaard gebleven? Kies er 1:
 De Swifterbantmensen hebben hem meegenomen;
 Hij is weggehaald door schatzoekers;
 Hij is vergaan in de grond.

- c. Hoe zag de mat eruit, denk je? Streep de twee foute tekeningen weg.

- d. Op de mat werd waarschijnlijk klei gekneed. Waarvoor zou jij de mat gebruikt hebben?

.....

Opdracht 10 - vitrine 'gebruiksvoorwerpen'

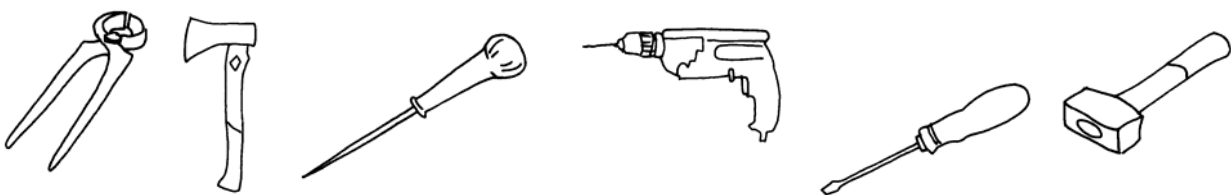
- a. Waarvoor zouden de voorwerpen bij nummer 1 zijn gebruikt?

.....

- b. Bij de nummers 3 en 10 liggen bijlen. Ze zijn niet hetzelfde. Noem een verschil.

.....

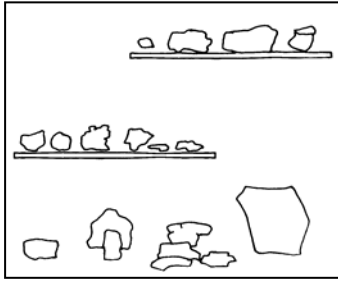
- c. De Swifterbantmensen gebruikten eigenlijk dezelfde gereedschappen als wij. Ze zien er alleen anders uit. Bekijk de voorwerpen in de vitrine. Bestudeer ook het witte tekstbordje. Welke gereedschappen liggen in de vitrine? Kruis de juiste plaatjes aan.

Opdracht 11 - vitrine 'aardewerk'

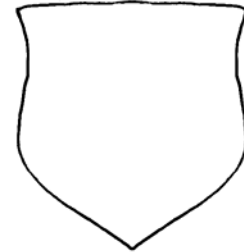
- a. Hier zie je potten en kommetjes van de Swifterbantmensen. Ze zijn gemaakt van aardewerk (gebakken klei). Waar werd dit aardewerk voor gebruikt, denk je? Kies: ja of nee.

a. als kookpot	ja / nee
b. als voorraadpot	ja / nee
c. als voederbak voor de dieren	ja / nee
d. om uit te eten	ja / nee
e. als bloempot	ja / nee

- b. De potten zijn meestal versierd. Bekijk de versieringen goed. Hoe zijn ze gemaakt?
1. met de vingers
 2. met de nagels
 3. met een strootje
 4. met een stokje

Zoek bij elke manier een scherf in de vitrine.
Trek een lijn van de nummers naar de scherven.

- c. Welke versiering vind jij het mooist? Teken die op deze pot na.

Opdracht 12 - vitrine 'een grafveld bij Urk'

- a. Is de naam Swifterbantmens een goede beschrijving, vind je? Ja / nee want.....
.....

- b. De skeletten zijn ongeveer 6000 jaar oud. Vind je dat ze goed bewaard zijn gebleven?
Ja / nee, want
.....

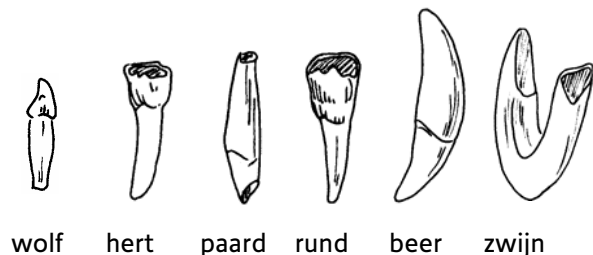
- c. Bekijk de foto aan de wand. Je ziet een moeder met haar baby. Naast de moeder liggen heel veel tanden. Waarom liggen die daar? Lees het in de tekst naast de foto.
- Het zijn haar tanden;
 - Het zijn de tanden van de baby;
 - Het zijn tanden van dieren. Ze zaten als versiering op een kledingstuk.

Opdracht 13 - vitrine 'sieraden'

- a. In de meeste voorwerpen in deze vitrine zit een gaatje. Waarom?
.....

- b. Welke steensoorten liggen hier in de vitrine? Noem er 3.
.....
.....

- c. Bekijk de tanden op de bodem van de vitrine.
Van welke dieren zijn ze? Kruis de juiste plaatjes aan.

Opdracht 14 - vitrine 'offers en grafgiften'

- a. De Swifterbantmensen begroeven hun doden in de grond. Soms gaven ze ook voorwerpen mee: grafgiften. Waarom deden de mensen dat, denk je?
- Omdat ze thuis in de weg stonden;
 - Omdat het spulletjes van de dode waren;
 - Omdat ze misschien geloofden in een leven na de dood.

- b. Welk van deze grafgiften zou jij het liefste krijgen als jij Swifterbantmens was? Waarom?
Ik zou het liefste meekrijgen, omdat
.....
- c. De grote schedel is van een oeros. Bij de schedel zijn houten palen gevonden. Samen waren ze misschien een offer aan geesten of aan de natuur. Hoe zou dat eruit gezien hebben, denk je? Bedenk het zelf en teken het hiernaast.

Opdracht 15 - onderzoekstafels

Een archeoloog onderzoekt hoe mensen vroeger hebben geleefd. Jullie gaan nu twee onderzoeken doen.

a. Bottenonderzoek.

Bij opgravingen worden vaak veel botten gevonden.

Lees eerst de opdracht op de zijkant van de tafel. Doe dan de opdracht.

Klaar? Hang de schijfjes dan weer naast de tafel!

b. Vuursteenonderzoek

De tijd van jagers en verzamelaars noemen we ook wel: de steentijd. Want er werd veel gereedschap van vuursteen gemaakt. Dat zie je hier.

Zoek steeds de juiste naam bij het gereedschap.

Klaar? Haal dan de stekkers weer uit de stopcontacten!